

Motion till FSF årsstämma i Mora 240420

Ett samlat kulturarvsarbete inom fäbodrörelsen

Förslag: Jämtland Härjedalen Fäbodförening föreslår årsstämman besluta

Att genom FSF ta initiativ till ett samlat kultur- och näringspolitiskt arbete från fäbodrörelsen för att fokusera på våra grundläggande intressefrågor med den konkreta målsättningen att förbättra förutsättningar och villkor för fäbodbrukare/betesbrukare/ djurhållare, för våra näringsverksamheter och för vårt levande kulturarv.

Bakgrund: Fäbodbruk och utmarksbete möter en komplex verklighet i Jämtland Härjedalen. Det finns många krafter och olika intressen som har anspråk på resurser, mediautrymme, historisk legitimitet och inte minst markanvändningen idag och för framtiden. Utifrån detta så tog styrelsen upp nedanstående skrivelse till diskussion vid det ordinarie årsmötet 240317 i Vigge. Årsmötet beslutade att styrelsen skulle arbeta vidare med detta som motion till förbundet. Vi är från Jämtland Härjedalen medvetna om att alla regionala fäbodföreningar kan möta olika frågor och uppleva olika utmaningar. Den nedanstående översikten beskriver alltså vad som utgör väsentliga frågor i Jämtland Härjedalen. Om det inte redan är genomfört så bör kanske motsvarande beskrivningar tas fram även för övriga delar av fäbodområdet.

Efter förankring i styrelsen för Jämtland Härjedalen Fäbodförening,
genom Jimmy Boije, ordförande

Bifogas skrivelsen vid JHFF årsmöte 240317:

Med all rätt börjar nu fäbodbruket uppmärksammas utifrån de kultur- och historiska värden detta kulturarv bär; Den svenska fäbodkulturen är nu tillsammans med den norska seterulturen nominerad till den representativa listan för immateriellt kulturarv hos UNESCO; Vi börjar nu att kunna synliggöra fäbodbrukets rötter tillbaka i förhistorisk tid med etableringen av det första jordbruket under bondestenålder och bronsålder; Förhoppningsvis kan även utmarksbetet och våra betesdjur uppmärksammas och bli en legitim resurs för lokal produktion, jobb- och värdeskapande och en grundläggande resurs för krisberedskapen; Just för Jämtland och Härjedalen konstaterade Riksantikvarieämbetet i en skrivelse till regeringen 1999 att " I de sydligare fjälltrakterna finns alltjämt betydande rester kvar av en fjällbondekultur som i vissa fall har anor tillbaka i förhistorisk tid, men som inte är samisk. I t ex Indalsälvens, Ljungans och Ljusnans dalgångar har funnits en agrar bosättning redan under järnåldern och alldeles i fjällkanten...."; Det är också uppmuntrande att kulturarvet fått en framskjuten placering i den regionala kulturplanen och att det särskilt omnämns att fäbodkulturen har en stark historia i länet; Turistnäringen bör kunna innebära möjligheter även för fäbodbruket att utveckla olika besöksprodukter, och inte minst för pedagogisk och ungdomsverksamhet.

Samtidigt finns också ett antal orosfaktorer och motsatta trender; Vi lever i en tid med generellt minskande kunskap om fäbodbruket; Antalet aktiva betesbrukare minskar samtidigt som den ökar andelen nya skogsägare som saknar den lokala kunskapen och historiska förankringen; Så utvecklas i många områden turistindustrin och det medför också ett ökande antal besökare ute i markerna; Med tiden ökar ifrågasättanden av betesdjuren, betesrättigheterna och med det grunden för det traditionella fäbodbruket och det sedvanliga utmarksbetet med frigående boskap i skog och fjäll.

Bristfälliga ekonomiska möjligheter och trubbiga regelverk innebär alltför få djurförtag som också kan bedriva fäbodbruk. En sviktande infrastruktur på landsbygden, och en socialt utsatt situation för djurföretagare/fäbodbrukare medför att alltför få ur de yngre generationerna ser sig ha möjligheter att ta över eller starta nya företag.

Så ser vi också att det finns en inte obetydlig brist på stöd och legitimitet för fäbodbruk och fjälljordbruk. För andra näringar sker en utveckling, och ett exempel är det som sker inom ramen för den skenmarkskommittén. Nu aktuell med ett delbetänkande på remiss. Detta sker samtidigt som motsvarande kunskaper och insikter kring fäbodbruk och fjälljordbruk i praktiken ännu förbises, och motsvarande utveckling uteblir.

Förslag: Mot denna bakgrund vill vi nu lyfta fram behovet av ett samlat kultur- och näringspolitiskt arbete från fäbodrörelsen för att fokusera våra grundläggande intressefrågor med den konkreta målsättningen att förbättra förutsättningar och villkor för fäbodbrukare/djurhållare, för våra näringsverksamheter och för vårt levande kulturarv. Vi föreslår att Fäbodförbundet ska samordna detta, och vi är från Jämtland Härjedalen Fäbodförening intresserade av att medverka i ett sådant arbete.